



DE EUROPESE HOGER ONDERWIJSRUIMTE

Gezamenlijke verklaring van de Europese ministers van Onderwijs Bijeengekomen in Bologna op 19 juni 1999

Het Europese proces is dankzij de buitengewone verworvenheden van de afgelopen jaren voor de Europese Unie en haar burgers steeds meer een concrete en relevante realiteit geworden. Het vooruitzicht op uitbreiding alsook de versteviging van relaties met andere Europese landen geven die realiteit een grotere diepgang. Tegelijkertijd zien wij dat zowel de politieke en academische wereld als het publiek zich in toenemende mate bewust zijn van de behoefte aan een meer allesomvattend en vér-strekkend Europa, in het bijzonder door bestendinging en versterking van de intellectuele, culturele, sociaal en wetenschappelijke en technologische dimensies.

Een *Europa van de Kennis* wordt nu algemeen erkend als een onvervangbare factor in de sociale en humane groei en als onmisbare schakel om het Europees burgerschap te consolideren en te verrijken. Dat Europa moet in staat zijn om haar burgers de nodige capaciteiten te geven om de uitdagingen van het nieuwe millennium aan te kunnen, samen met een bewustzijn van gedeelde waarden en van het behoren tot eenzelfde sociale en culturele gemeenschap.

Het belang van onderwijs en samenwerking op het gebied van onderwijs voor de ontwikkeling en versterking van stabiele, vreedzame en democratische samenlevingen wordt universeel als zeer belangrijk erkend; dit geldt des te meer het oog op de situatie in Zuid-Oost Europa.

De Sorbonne-verklaring van 25 mei 1998, die op deze overwegingen gestoeld is, benadrukt de centrale rol van de Universiteiten in de ontwikkeling van de Europese culturele dimensies. In de Verklaring staat dat het totstandbrengen van de Europese Hoger Onderwijsruimte een belangrijk instrument is voor het bevorderen van de mobiliteit en de kansen van burgers op de arbeidsmarkt en voor de algehele ontwikkeling van het continent.

Verscheidene Europese landen hebben de uitnodiging aanvaard om zich toe te leggen op het bereiken van de doelstellingen van de verklaring door haar te ondertekenen of door er in principe mee akkoord te gaan. In Europa zijn ondertussen verschillende hervormingen in het hoger onderwijs gestart, en de weg die werd ingeslagen vormt het bewijs van de wil van de regeringen om tot daden over te gaan.

De Europese instellingen voor hoger onderwijs van hun kant zijn de uitdaging aangegaan en hebben een belangrijke rol op zich genomen in de opbouw van de Europese Hoger Onderwijsruimte, ook in het spoor van de basisprincipes van de *Bologna Magna Charta Universitatum* van 1988. Dit is van het allergrootste belang, aangezien de onafhankelijkheid en de autonomie van universiteiten garanderen dat hoger onderwijs- en onderzoekssystemen zich voortdurend aanpassen aan veranderende behoeften, de vraag uit de maatschappij en nieuwe wetenschappelijke kennis.

Men is de juiste richting ingeslagen met een betekenisvol doel voor ogen. Het bereiken van een grotere compatibiliteit en vergelijkbaarheid van systemen van hoger onderwijs vraagt echter een voortdurende inzet om ten volle gerealiseerd te worden. Wij moeten dit steunen door concrete maatregelen te bevorderen gericht op het bereiken van merkbare vooruitgang. De vergadering op 18 juni werd bijgewoond door gezaghebbende deskundigen en wetenschappers uit al onze landen en heeft zeer nuttige suggesties opgeleverd over de te ondernemen actie.

Wij moeten in het bijzonder aandacht besteden aan de doelstelling van het vergroten van het internationale concurrentievermogen van het Europees hoger onderwijsstelsel. De vitaliteit en doeltreffendheid van elke beschaving kan worden afgemeten aan de aantrekkingskracht van haar cultuur voor andere landen. Wij moeten ervoor zorgen dat het Europees hoger onderwijsstelsel een wereldwijde aantrekkingskracht krijgt die overeenstemt met onze uitzonderlijke culturele en wetenschappelijke traditie.

Wij bevestigen onze steun voor de algemene beginselen vastgelegd in de Sorbonne-verklaring en zetten ons in om ons beleid te coördineren om op korte termijn, en in ieder geval vóór het eind van het tweede decennium van de 21ste eeuw, de volgende doelstellingen te bereiken, die wij van primordiaal belang achten voor de totstandbrenging van een Europese Hoger Onderwijsruimte en om het Europees hoger onderwijsstelsel wereldwijd te promoten :

- ❖ Aanvaarding van een systeem van herkenbare en vergelijkbare graden, ook door het invoeren van het Diploma Supplement, om de kansen voor Europese burgers op de arbeidsmarkt en het internationale concurrentievermogen van het Europees hoger onderwijsstelsel te verhogen.
- ❖ Aanvaarding van een systeem dat in wezen gebaseerd is op twee cycli, *undergraduate* en *graduate*. Toegang tot de tweede cyclus vereist het succesvol afronden van de eerste studiecycclus, die ten minste drie jaar in beslag moet nemen. De graad toegekend na de eerste cyclus zal ook relevant zijn voor de Europese arbeidsmarkt als geschikte kwalificatie. De tweede cyclus leidt tot de graad van master en/of doctor, zoals in een groot aantal Europese landen.
- ❖ Invoering van een creditsysteem, zoals in het European Credit Transfer System (ECTS), als een geschikt middel om een zo groot mogelijke mobiliteit van studenten te bevorderen. Credits kunnen ook in een niet-hogeronderwijscontext worden behaald, inclusief levenslang leren, op voorwaarde dat ze door de ontvangende universiteiten worden erkend.

Bevordering van mobiliteit door middel van het uitschakelen van belemmeringen voor de daadwerkelijke uitoefening van het recht op vrij verkeer, met bijzondere aandacht voor:

- voor studenten: toegang tot studie- en vormingsmogelijkheden en daarmee verwante diensten;
- voor docenten, onderzoekers en administratief personeel : erkenning en validering van perioden besteed aan onderwijs, onderzoek en vorming in een Europese, zonder dat afbreuk

gedaan wordt aan hun statutaire rechten.

- bevordering van de Europese samenwerking inzake kwaliteitszorg, met het oog op het ontwikkelen van vergelijkbare criteria en methodologieën;
- bevordering van de noodzakelijke Europese dimensies in hoger onderwijs, in het bijzonder met betrekking tot curriculumontwikkeling, samenwerking tussen instellingen, mobiliteitsregelingen en geïntegreerde studie-, vormings- en onderzoeksprogramma's.

Wij nemen de taak op ons deze doelstellingen te zullen verwezenlijken - binnen het kader van onze institutionele bevoegdheden en volledig rekening houdende met de verscheidenheid aan culturen, talen en nationale onderwijsstelsels en met de universitaire autonomie - voor het consolideren van de Europese ruimte voor hoger onderwijs. Hiertoe zullen wij samenwerken op intergouvernementeel niveau, alsmede met niet-gouvernementele organisaties met bevoegdheid op hoger onderwijsgebied. Wij verwachten dat de universiteiten snel en positief zullen reageren en actief aan het succes van onze onderneming zullen deelnemen.

In de overtuiging dat de totstandbrenging van een Europese ruimte voor hoger onderwijs vraagt om voortdurende steun, toezicht en aanpassing aan de zich voortdurend wijzigende behoeften, hebben wij dan ook besloten om binnen twee jaar opnieuw bijeen te komen om vast te stellen welke vooruitgang geboekt is en welke nieuwe stappen gezet moeten worden.

Caspar EINEM
Minister van Wetenschappen en Verkeer
(Oostenrijk)

Jan ADE
Directeur-generaal
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs
(België)

Eduard ZEMAN
Minister van Onderwijs, Jeugd en Sport
(Tsjechië)

Tonis LUKAS
Minister van Onderwijs
(Estland)

Claude ALLEGRE
Minister van Onderwijs, Onderzoek en
Technologie
(Frankrijk)

Ute ERDSIEK-RAVE
Minister van Onderwijs, Wetenschappen,
Onderzoek en Cultuur van de deelstaat
Scheswig-Holstein

(Permanente conferentie van de ministers van
Cultuur van de Duitse deelstaten)

Adam KISS
Onderstaatssecretaris voor Hoger Onderwijs
en Wetenschappen
(Hongarije)

Gerard SCHMIT
Directeur-generaal van de Franse Gemeenschap
Ministerie van Hoger Onderwijs en Onderzoek
(België)

Anna Maria TOTOMANOVA
Onderminister van Onderwijs en Wetenschappen
(Bulgarije)

Margrethe VESTAGER
Minister van Onderwijs
(Denemarken)

Majja RASK
Minister van Onderwijs en Wetenschappen
(Finland)

Wolf-Michael CATENHUSEN
Parlementair staatssecretaris
Federaal minister van Onderwijs en Onderzoek
(Duitsland)

Gherassimos ARSENIS
Minister van Onderwijs en Eredienst
(Griekenland)

Gudridur SIGURDARDOTTIR
Secretaris-generaal
Ministerie van Onderwijs, Wetenschappen en
Cultuur
(IJsland)

Pat DOWLING
Secretaris-generaal
Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen
(Ierland)

Tatiana KOKEK
Onderminister van Hoger Onderwijs en
Wetenschappen
(Letland)

Erna HENNICOT-SCHOEPGES
Minister van Onderwijs en Beroepsopleiding
(Luxemburg)

Loek HERMANS
Minister van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschappen
(Nederland)

Wilibald WINKLER
Onder-staatssecretaris van Onderwijs
(Polen)

Andrei MARGA
Minister van Onderwijs
(Roemenië)

Pavel ZGAGA
Staatssecretaris van Hoger Onderwijs
(Slovenië)

Agneta BLADH
Staatssecretaris van Onderwijs en
Wetenschappen
(Zweden)

Baroness Tessa BLACKSTONE of Stoke
Newington
Onderminister van Onderwijs en
Werkgelegenheid
(Verenigd Koninkrijk)

Ortensio ZECCHINO
Minister van Onderwijs, Universiteiten en
Onderzoek
(Italië)

Kornelijus PLATELIS
Minister van Onderwijs en Wetenschappen
(Litouwen)

Louis GALEA
Minister van Onderwijs
(Malta)

Jon LILLETUN
Minister van Onderwijs, Onderzoek en Kerk
(Noorwegen)

Eduardo Marçal GRILO
Minister van Onderwijs
(Portugal)

Milan FTACNIK
Minister van Onderwijs
(Slowakije)

D.Jorge FERNANDEZ DIAZ
Staatssecretaris van Onderwijs, Universiteiten,
Onderzoek en Ontwikkeling
(Spanje)

Charles KLEIBER
Staatssecretaris van Wetenschappen en
Onderzoek
(Zwitserland)